

Murder Mystery at the Malon – Guided Study

For a detailed analysis of this topic, see: http://alhatorah.org/Murder_Mystery_at_the_Malon

The Story – Shemot 4:18-26

(יח) וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיָּשָׁב אֶל יְתֵר חֹתֵנוּ וַיֹּאמֶר לוֹ אֲלֶכָהּ נָא וְאֲשׁוּבָה אֵל אֲחִי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם וְאַרְאֶה הַעֲוֹדִים חַיִּים וַיֹּאמֶר יְתֵרוֹ לְמֹשֶׁה לָּךְ לְשָׁלוֹם. (יט) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר לֶךְ שָׁב מִצְרַיִם כִּי מָתוּ כָּל הָאֲנָשִׁים הַמְבַקְשִׁים אֶת נַפְשְׁךָ. (כ) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת אִשְׁתּוֹ וְאֶת בְּנָיו וַיִּרְפָּבֵם עַל הַחֲמֹר וַיָּשָׁב אֶרְצָה מִצְרַיִם וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת מִטְּהָה הָאֵלֶּהִים בְּיָדוֹ. (כא) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּלִקְתָּהּ לְשׁוּב מִצְרַיִמָּה רְאֵה כָּל הַמִּפְתִּים אֲשֶׁר שָׁמַתִּי בְיָדְךָ וְעָשִׂיתָם לְפָנַי פֶּרֶעַה וְאֲנִי אֲחַזֵּק אֶת לְבָבוֹ וְלֹא יִשְׁלַח אֶת הָעַם. (כב) וְאָמַרְתָּ אֶל פֶּרֶעַה כֹּה אָמַר ה' בְּנֵי בְּכָרֵי יִשְׂרָאֵל. (כג) וְאָמַר אֵלָיְךָ שְׁלַח אֶת בְּנֵי וַיַּעֲבֹדְנִי וְתִמְאַן לְשַׁלְּחוֹ הַגֵּה אֲנֹכִי הַרְג אֶת בְּנֵי בְּכָרְךָ. (כד) וַיְהִי בְדֶרֶךְ בְּמִלּוֹן וַיִּפְגְּשֻׁהוּ ה' וַיִּבְקֶשׁ הַמִּיתוֹ. (כה) וְתִקַּח צִפּוֹרָה צֶרַח וְתִכְרַת אֶת עַרְלַת בְּנָהּ וְתַגַּע לְרַגְלָיו וְתֹאמַר כִּי חָתַן דָּמִים אָתָּה לִי. (כו) וַיִּרְף מִמֶּנּוּ אִזּוֹ אָמְרָה חָתַן דָּמִים לְמוֹלַת.

Questions to Think About:

This episode is probably one of the most bizarre stories in Tanakh. Almost everything about it is ambiguous, leaving the reader in the dark about who, what, and why all is happening:

- Who is in danger of being killed – Moshe or his son? Why does Hashem want to kill either of them?
- Which son is being circumcised and why had this not already been done? Why is it Zipporah rather than Moshe who performs the rite? And, why is circumcision the solution to the problem anyway?
- What do the phrases *חָתַן דָּמִים לְמוֹלַת* and *כִּי חָתַן דָּמִים אָתָּה לִי* mean?
- Finally, the placement of Hashem's prophecy in verses 21-23 is puzzling. It interrupts the story of Moshe's departure from Midyan, and seems irrelevant regardless, since the Plague of Firstborns is not imminent.

For a variety of approaches to these questions, see the following pages.

Commentaries

As you learn the following sources, see how each commentator answers the above questions.

Approach #1

If circumcision is the solution, then maybe circumcision is the problem...

מכילתא יתרו עמלק א'

ר' יהושע בן קרחא אומר, גדולה מילה שלא נתלה למשה עליה מלא שעה... רבי אומר, גדולה מילה שכל זכיותיו של משה לא עמדו לו בשעת דחקו, כשאמר לו המקום לך הוצא את עמי בני ישראל ממצרים, ועל שנתעצל במילה שעה אחת, בקש המלאך להרגו, שנ' ויהי בדרך במלון. ר' יוסי אומר, חס ושלום לאותו צדיק שנתעצל במילה שעה אחת, אלא אמר, ימול ויצא הרי סכנת נפשות, ישהה וימול, המקום אמר לו לך והוציא את עמי ישראל ממצרים; אלא על שנתרשל בלינה קודם המילה, לכך בקש המקום להרגו, שנ' ויהי בדרך במלון וגו'.

According to the Mekhilta, what caused the near-killing? Do you think this is a satisfactory explanation; why or why not?

According to this approach, why was it Zipporah rather than Moshe who did the circumcision (and how did she know to do it?) See Shemot Rabbah below:

שמות רבה ה':ח'

ותקח צפורה צור, וכי מנין ידעה צפורה שעל עסקי מילה נסתכן משה, אלא בא המלאך ובלע למשה מראשו ועד המילה, כיון שראתה צפורה שלא בלע אותו אלא עד המילה הכירה שעל עסקי המילה הוא ניזוק... מיד ותכרת את ערלת בנה ותגע לרגליו, ותאמר כי חתן דמים אתה לי, אמרה חתני תהיה אתה נתון לי בזכות דמים הללו של מילה שהרי קיימתי המצוה, מיד וירף המלאך ממנו.

A Variation of the Above – It was Zipporah's Fault

רבנו חננאל מובא בר' בחיי שמות ד':כ"ד

ודע כי לפי המדרש הזה יש לתמוה כי כיון שהיה משה במלון למה אמר ותקח צפורה צור והראוי למשה שישתדל הוא בעצמו במצוה, וע"כ פירש רבינו חננאל ז"ל כי משה לא היה שם במלון כי כן הזכיר למעלה ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכיבם על החמור, ובאור הפסוק ששלח אותם לפניו ואח"כ וישב משה מצרימה וכיון שכן לא היה משה עתה במלון, ואמר ויבקש המיתו כלומר לנער.

רס"ג מובא בר' יונה אבן ג'נאח ספר השורשים "שלח"

ויש מי שאמר באחר שלוחיה - אחר ששלחה אל בית אביה, אמרו שמה שאמר הכתוב ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכיבם על החמור, ראוי שיהיה סמוך לו וישלחה אל בית אביה ואחר כן וישב ארצה מצרים. אמר ולא היה משה עמה כשארע בעת שעכבה מילת אליעזר, ואלו הם דברי ראש הישיבה רבנו סעדיה ז"ל.

What do you think motivates R. Saadia Gaon and R. Chananel to suggest that Moshe was not even present at the lodging? Is there any evidence for this in the text? What difficulties does this approach answer?

But... If Moshe was just "lazy," why did he deserve such a terrible punishment?

Maybe there was more to it than that...

אבן עזרא הפירוש הקצר שמות ד':כ"ה
וחלילה להאמין, כי משה הסכים עם
צפורה, כדברי יחיד, שיהיה הבן האחד
שלו, וימול אותו, והשני - לצפורה, ולא
ימול. ונביא לא יעשה כן. ואף כי נביא
הנביאים.

מכילתא יתרו עמלק א'

ואת שני בניה וגו' נכריה... ר' אלעזר המודעי אומר, בארץ נכריה [נכר
יה]... שבשעה שאמר משה ליתרו, תן לי צפורה בתך לאשה, אמר לו
יתרו, קבל עליך דבר זה שאומר לך ואני נותנה לך לאשה, אמר לו מהו,
אמר לו בן שיהיה לך תחלה יהיה לעבודה זרה, מכאן ואילך לשם שמים
וקבל עליו. אמר לו השבע לי, וישבע לו, שנ' (שמות ב':כ"א) ויואל משה.
אין אלה אלא לשון שבועה.

According to the Mekhilta, why hadn't Moshe circumcised his son?

Do you agree with Ibn Ezra that it is unlikely that Moshe would have made such a pact?

As support for this approach, some have
pointed to Shofetim 18:30-31, suggesting that
the Yonatan mentioned is Moshe's grandson:

(ל) ויקימו להם בני דן את הפסל ויהונתן בן גרשם בן מ'שה הוא ובניו היו
כהנים לישבט הדני עד יום גלות הארץ. (לא) וישימו להם את פסל מיכה
אשר עשה כל ימי היות בית האלהים בשלה.

What does this position suggest about Moshe's family life and religious beliefs?

Approach #2

Mission Delayed...

רשב"ם שמות פרק ד', ד', כ"ד-כ"ה

(יד) ויחר אף ה' במשה - וחרון אף עשה רועם לפי הפשט כאמור לפנינו ויפגשוהו ה' ויבקש המיתו, כשפירשתי אצל יעקב
כשנעשה צולע על יריכו. (כד) ויפגשוהו ה' - המלאך. כי היה מתעצל בהליכתו ומוליך אשתו ובניו.
(כה) ותכרות וגו' - הועילה לו למשה המצוה להצילו כמו קרבן כעין שעשו גדעון ומנוח כשנראה להם המלאך.

According to Rashbam, what was Moshe's sin? Why is circumcision the solution?

Do you agree that it was problematic to bring the family to Egypt?

What does the approach as a whole suggest about Moshe's feelings in being appointed leader?

ר' יוסף קמחי, ספר הגלוי "אז" (עמ' 68-69)

וכאשר ראה האל-ל כי נתעצל בשליחותו והיה מוליך אשתו ובניו ויאמרו ישראל לא בא זה להוציאנו כי אם לגור בארץ, חזר
ואמ' "לך ואמרת אל פרעה בני בכורי ישראל ואומר אליך שלח את בני" - ממצרים, ולך אל פרעה בשליחותי, "ותמאן
לשלחו" - ואתה ממאן ללכת בשליחותי לשלחם ממצרים, ותלך בקושי, "הנה אנכי הורג" גרשם שהוא "בנך בכורך". וזהו
ויהי בדרך במלון ויפגשוהו ה' ויבקש המיתו, ויפגשוהו נופל על הנזכר למעלה את בנך בכורך.

How does R. Yosef Kimchi read verse 23 to support this approach?

Approach #3

Who said Moshe Sinned at All?

ר' יוסף אבן כספי שמות ד':כ"א

ויאמר ה' אל משה בלכתך וגו'... לאמר לפרעה הנה אנכי הורג את בנך בכורך, וזה יהיה הפלגת גבורת לב והמסר לסכנת מות מצד בטחון בה', לכן אע"פ שקדם לו מאת ה' כי אהיה עמך, הנה עתה כאשר הגיעה עתה פתאום מדי נסעו מצות ה' לו, שיחוייב לומר למלך עצמו שימות בנו בכורו, חרד הוא ע"ה מזה הענין הנשגב חרדה גדולה עד מאד, עד שהיה בזאת החרדה עם עמק המחשבות בזה בכל מהלכו באותו היום, עד שכאשר הגיע אל המלון שכב בחרדתו וחלה למות וזהו.

How does Ibn Kaspi read the near-death experience? What verse might be problematic for him?

Why does circumcision solve the problem (see below)?

(כה) ותקח צפורה וכו'. אין עלינו עכ"פ לתת טעם הכרחי מה זאת הרפואה לחולי משה, כי לא כתבה התורה שצויה לה משה שתעשה כן, ואיך שהוא מבואר כי בימים ההם היה דעת פשוט בהמון העם, כי הדם יש לו סגולה לכל חרדה והתגעשות, ולכן צוה ה' שישומו דם על המשקוף ועל המזוזות בבתי ישראל, בחרדתם והתגעשם על צעקת כל המצרים כי היו כולם מתים, ולכן יהיה הדם לכם לאות וכו'... ולכן צפורה בראותה אישה משה, דפקתה הבהלה והחרדה... לכן ותקח צפורה צור ותכרות את ערלת בנה, כי לא מצאה במזומן דבר שיוכל להטיף ממנו דם, כמו בנה שהיה בחיקה, ואע"פ שהיה נמול נכון לה מאוד שיכרת עוד מעט מהעור ההוא כי די בטיפת דם כחרדל...

Abarbanel, below, agrees that what happened at the lodging place was not a punishment but rather a "natural consequence" – what, though, does he say led Moshe to almost die?

אברבנאל שמות ד'

ואמנם מה ענין אמרו ויהי בדרך במלון ויפגשו ה' ויבקש המיתו... אבל תוכן הענין הוא שהנבואה היתה יורדת אל משה תמיד והיה צריך לעמוד תמיד בהתבודדותו ומחשבתו בשליחותו. ולכן כשבא במלון ונתעסק בעסקי לינה כל אותו הלילה ולא התבודד בעניני שליחותו ונבואתו תחלה הנה כשחל עליו שמה השפע מצאו בלתי מוכן לנבואה וז"א ויפגשו ה' רוצה לומר שבא הנבואה עליו ולבו ומחשבותיו היו טרודים בעסקי לינתו ואשתו ובניו ומפני שנמצא בלתי מוכן לקבול השפע ההוא היה עליו הצער והסכנה ההיא ותפעם רוחו. וה"א ויבקש המיתו לא שהיה רוצה הש"י להמיתו כי חפץ חסד הוא אלא שפגש אותו השפע העליון בהיותו בלתי מוכן ולכן נסתכן והגיע לשערי מות וזהו מ"ש רבי יוסי (נדריים ל"ב) על שנתעסק במלון תחלה ר"ל שהיה לו להתבודד ראשון בנבואתו שיום ליום יביע אומר ולילה ללילה יחזה דעת באמצעותם.

What do you think leads these commentators to say what they do?